

Bulgarian geologists of Russian origin

Български геолози от руски произход

Platon Tchoumatchenko¹, Olga Dietl², Svetoslav Petrussenko³, Irina Lissenko-Chehlarova⁴
Платон Чумаченко¹, Ольга Дитл², Светослав Петрусенко³, Ирина Лисенко-Чехларова⁴

¹ Геологически институт, БАН; E-mail: platon@lark.tu-sofia.bg

² Щутгарт; E-mail: olga@naturring.de

³ Национален природонаучен музей, София; E-mail: svet_petrussenko@yahoo.com

⁴ София; E-mail: irina38@abv.bg

Abstract. Many Bulgarian geologists are or have been of Russian origin. 3 of them immigrated in Bulgaria before the First World War, 32 are descendants of 4 generations of White emigrants, 5 – of Bulgarian politic emigrants and Russian women, and 18 Russian geologists as students came in Bulgaria with their Bulgarian husbands/wives and settled and worked in Bulgaria. Generally there were more than 58 geologists with Russian origin. These geologists are authors of more than 750 articles in the different branches of the Bulgarian geology.

Ключови думи: история на геологията, руски геолози, България.

Под „български геолози от руски произход“ разбираме геолозите и близките до тях професии, като геофизици, палеонтолози, минералози и други специалисти от науките за Земята, емигранти от Руската империя или от бившия СССР, независимо от поводите им за емигриране – политически, икономически или лични и техните потомци, заселили се и работещи в страната, а не командировани в България като специалисти. Във времето отделяме емигранти: 1) до Първата световна война, 2) между двете световни войни и техните потомци, 3) между 9.09.1944 г. и 1953 г., 4) от 1953 г. до днес.

До Първата световна война

Тези специалисти са емигрирали от царска Русия: *Порфирий Бахметиев* (26.2.1860, с. Лопуховка, Саратовска губерния – 14.10.1913, Москва), физик, геофизик, биолог. От 1890 до 1907 г. е бил професор в Софийския университет. Тук, освен другото, е изучавал земния магнетизъм и електрическите токове, колебанията в дълбочината на подпочвените води и тяхната връзка с земния магнетизъм; член-кореспондент на БАН (1898) и академик (1900). През 1913 г. временно е преподавал в университета в Москва, където починал. Автор на повече от 200 труда; *Александър Мосолов* (3.3.1854, Тамбовска губерния – 1.10.1939, София), дипломат, генерал-лейтенант. След освобождението на България е бил първият кмет на София. Открил е Пернишкия въглищен басейн. След Гражданската война е емигрирал и от 1931 г. се е заселил в България; *Николай Стоянов* (1883, Гродно – 1968, София), ботаник и палеоботаник, професор (1930), член-кореспон-

дент на БАН (1929) и академик (1938). Родил се е в българско емигрантско семейство. Като студент в Киевския университет е осъден за революционна дейност и през 1909 г. е избягал в България. През 1911 г. е завършил Софийския университет. Изследвал е плиоценската и кватернерна флора на България.

Между Първата и Втората световна война

Първо поколение белоемигранти (дошли с Бялата армия): *Юлий Бендерев* (1912, Баку – 1954, София), минен инженер, шахматист; *Ростислав Берегов* (13.12.1908, Санкт-Петербург – 13.6.1946, Севлиево), геолог, д-р. Изучавал е терциерните седименти, както и нерудни полезни изкопаеми на България. Загинал е при изучаване на геологията на язовир Ал. Стамболийски; *Николай Виходцевски* (1912, Санкт-Петербург – 1995, София), естествоизпитател, колекционер на геоложки образци за различни музеи; *Андрей Янишевски* (1904, Одеса – 1949, София), геолог, доцент, полезни изкопаеми и регионална геология на Странджа и Югозападна България.

Второ поколение (наследници на белоемигранти): *Нина Барановска* (1932, Сърбия), геолог; *София Барска* (1924, Перник – 2009, София), минералог; *Алексей Бендерев* (1954, София), хидрогеолог, кгмн, доцент, ръководител на секция „Хидрогеология“, ГИ-БАН; *Ксения Бендерова* (1950, София), геолог-нефтяник; *Александра Гаврилуц* (1930, София), геолог; *Надя Гноева* (1929, Прилеп, Македония – 1994, София), минералог, петрограф,

литолог; *Зоя Гольшева* (1931, Севлиево), руден геолог; *Александър Гулин* (1937, София), инженер-геолог; *Светослав Докучаев* (1933, София), геохимик; *Игор Климов* (1953, Разлог), геохимик; *Анатоли Корчаков* (1942, Хасково), хидрогеолог; *Всеволод Курчатков* (1949, София), геохимик, минералог; *Цветана Леонтиева* (1930, Враца), техник-геолог; *Ирина Лисенко-Чехларова* (1938, София), геохимик; *Светослав Петрусенко* (1933, София), геохимик, минералог, ст.н.с.; *Катя Тушева-Попова* (1946, София – 1992, София), геолог, литолог, кгмн, ст.н.с.; *Леонид Ратиев* (1931, София – 2003, София), геохимик, минералог, кгмн, ст.н.с.; *Александър Соломахин* (1927, Велико Търново – 1998, София?), геолог; *Иван Сююкин* (1933, Хасково), техник-геолог, ГОРУБСО; *Михаил Федоров* (1930, България), техник-геолог; *Александра Харковска* (1935, Старозагорско), тектоник, дгмн, ст.н.с. I ст.; *Андрей Чеботарев* (1928 г., София), техник-геолог; *Светлана Чернявска* (1930, Белград – 2002, София), палеонтолог-палинолог, кгмн, ст.н.с.; *Платон Чумаченко* (1935, с. Бяла, Сливенско), палеонтолог, стратиграф, дгмн, ст.н.с. I ст.

Трето поколение (наследници на белоемигранти): *Полина Павлишина* (1960, София), палеонтолог-палинолог, стратиграф, д-р, доцент; *Евксевия Петрусенко* (1976, София), геоеколог; *Евгения Тарасова* (1954, София), минералог-кристалограф, кгмн, доцент.

Четвърто поколение (наследник на белоемигранти): *Злати Златев* (1974, София), геохимик, минералог, бизнесмен.

В периода между 9. 09.1944 г. и 1953 г.

Тук попадат наследници на български полит-емигранти в СССР: *Люляна Андреева* (1937, Орджоникидзе), геохимик, Редки метали, МГУ и ГПЛИ, кгмн; *Олег Димитров* (1937?, СССР), физик, електронна микроскопия, ГИ БАН; *Наталия Димитрова* (?1927, Кемерово – 1981, София), палеонтолог, кгмн; *Рейнолд Йовчев* (1932, Москва – 2010, София), хидрогеолог, дгмн, ст.н.с. I ст.; *Людмила Михайлова* (1937, СССР), геолог-картировач.

От 1953 г. до днес

Съпрузи/съпруги на български студенти в СССР: *Александра Акрабова* (?1935, Русия), геофизик, се-

измик; *Марина Вавилова* (1935, Ленинград – 1999, Варна), геолог-нефтяник; *Виктория Вангелова*, геохимик, д-р, гл. асистент в СУ; *Валентин Горшков* (1934, Москва), геолог, горливи полезни изкопаеми, дгмн, професор, НИПИ; *Людмила Душкова* (1934, Москва), геохимик, р-л спектрална лаборатория, ГИ БАН; *Зинаида Ипатова* (?1928, Ленинград), геолог-палинолог; *Нона Йосифова* (1937?, Москва), хидрогеолог и геолог, Редки метали; *Нина Писецкая-Кърлежова* (1936, Москва), геолог, Редки метали, Предприятие за геоложки и геофизични проучвания; *Вениамин Лапишов* (1926, Сталинград – ?2000, София), геофизик, дгмн, ст.н.с. I ст.; *Нона Михайлова* (1935, Ленинград), геолог-нефтяник; *Татяна Орехова* (1954, Москва), хидрогеолог, кгмн, доцент; *Галина Богацкая-Павлова* (?1932), геолог-нефтяник, литолог, кгмн, ст.н.с.; *Александър Палий* (1926, с. Любый, Днепрпетровска област, Украйна), геолог-нефтяник, дгмн, академик на Украинската нефто-газова академия; *Евгений Плющев* (1955, Ленинград), геохимик, кгмн; *Нина Радивоева* (1935, Свердловск), хидрогеолог; *Михаил Тарасов* (1960, Гатчина), минералог-кристалограф, кгмн, доцент; *Тамара Хисина* (1935, Москва – 1972, Индия), геохимик; *Юрий Шиманов* (?1930 – 1985, Габрово), геолог-нефтяник, кгмн, ст.н.с.

Заклучение

В България са живели и работели 58 геолога от руски произход, като трима са пристигнали до Първата световна война, 32 са наследници на белогвардейци от четири поколения. След 9.09.1944 г. 5 наследници от смесени бракове на политемигранти пристигат в България, 18 руски геолози/геоложки, съпрузи/съпруги на български студенти в СССР идват заедно с тях и работят в България. Всички тези геолози са автори на повече от 750 статии в различни области на науките за земята.

Литература

Чумаченко, П., С. Петрусенко, И. Лысенко-Чехларова. Русские геологи белоэмигранты и их потомки, работавшие в Болгарии. – В: Чумаченко, В. В., П. В. Чумаченко, С. А. Рожков (Ред.). *Русские в Болгарии. Воспоминания*. Москва, Синержи (под печат).

Чумаченко, П., О. Дитл. *Геологи российского зарубежья: судьбы и вклад в мировую науку*. Москва, Синержи (под печат).